

Аналіз чинного адміністративного законодавства, і практики його застосування та відповідно повноважень основних підрозділів органів поліції, на які покладено завдання щодо забезпечення економічної безпеки, дає підстави зробити висновок, що до адміністративно-правових засобів забезпечення органами поліції економічної безпеки належать такі.

1) засоби переконання, позитивного стимулювання чи заохочувальні засоби, що сприяють підвищенню творчої активності учасників правовідносин, засновані на їх прагненні до позитивних результатів своєї праці, до реалізації суспільних і особистих інтересів.

Важливість застосування позитивних стимулюючих засобів впливає із загального співвідношення переконання і примусу у державному управлінні. Наша держава віддає переважну роль переконанню, і ця роль зростає із розвитком суспільних відносин, підвищенням культури і свідомості людей. Оскільки переконання є домінуючим методом державного управління взагалі, а також діяльності щодо забезпечення економічної безпеки, зокрема, окремі, найважливіші його види буде проаналізовано у наступному підрозділі дисертації;

2) заходи адміністративного примусу, що застосовуються з метою попередження, припинення правопорушень, забезпечення провадження у справах про адміністративні проступки і притягнення порушників до адміністративної відповідальності. Застосування адміністративного примусу слугує одним із вагомих факторів зміцнення законності, дисципліни і організованості у сфері економіки, охорони порядку управління, встановленого в цій галузі.

Як бачимо, при виділенні конкретних адміністративно-правових засобів забезпечення економічної безпеки ми не описали першу форму адміністративно-правової охорони: правотворчу. При обґрунтуванні нашої позиції ми знову змушені виходити із завдань, які поставлені у дослідженні. Так, дійсно норми права – загальнообов'язкові правила поведінки у сфері економіки відіграють не аби яку роль у забезпеченні економічної безпеки. Разом з тим ми розглядаємо адміністративно-правові засоби, що реалізуються у діяльності поліції. Що стосується правотворчої діяльності поліції, то їх повноваження щодо забезпечення економічної безпеки полягають переважно у деталізації процедурних аспектів реалізації повноважень поліції щодо забезпечення економічної безпеки. Така діяльність має загальний характер та не може становити окремий напрям у даному дослідженні. Що стосується інших правотворчих можливостей поліції, то щодо забезпечення економічної безпеки вони знаходять свій повний прояв у межах реалізації такого адміністративно-правового засобу як переконання.

Одержано 26.03.2019

УДК 351.74

ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ ТЯГЛО,

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0003-0721-1153>;

ТЕТЯНА СТЕПАНІВНА ВОРОПАЙ,

*доктор філософських наук, професор,
професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0001-6170-5512>

ДЕМОКРАТИЧНЕ ПОЛІЦІЮВАННЯ

Значення різноманітного доробку правоохоронців країн консолідованої демократії для становлення вітчизняної поліції та науки про неї – поліцейстики – навряд чи можна переоцінити. Справді, цей доробок включає як накопичуваний століттями досвід, так і результати його раціонального опрацювання: засадничі принципи, дієве законодавство, належні алгоритми практичних дій поліціантів, а також застереження щодо типових тут вад, помилок, правопорушень тощо. В цьому зв'язку видається за доречне нагадати про збірку «Демократичне поліціювання», підготовлену за активної участі Харківського національного університету внутрішніх справ у межах виконання Українсько-Канадського проекту «Розбудова демократії» [1].

Вона побачила світ у 2011 році, випередивши і, ймовірно, у чомусь посприявши появі української поліції у 2015 році. Значна частина цієї збірки зберігає актуальність дотепер.

До збірки увійшли переклади розвідок визнаних у світі фахівців – теоретиків права, політологів, соціологів, а також правоохоронців-практиків з широким і різнобічним досвідом – із Австралії, Великої Британії, Ізраїлю, Італії, Канади та Сполучених Штатів Америки. Оригінали текстів були опубліковані у провідних спеціалізованих журналах, книгах, документах ООН.

У збірці висвітлено широкий спектр питань, пов'язаних із демократичним поліціюванням: його принципи (верховенство права, підзвітність правоохоронних органів тощо), актуальні завдання (поліціювання у багатокультурних суспільствах, поліціювання акцій протесту, системна протидія торгівлі людьми, підвищення довіри з боку населення і т. ін.), труднощі (поліцейські злочини, корупція тощо) та деякі шляхи їх подолання. Тож насамперед видання представляє високоякісні тексти, яких раніше не перекладали не лише в Україні, а й на теренах інших нових незалежних держав. Не менш важливим видається і те, що розвідки закордонних дослідників супроводжуються коментарями українських фахівців, зокрема О. М. Бандурки, Г. В. Джагупова, О. А. Мартиненка, О. В. Марцеляка, П. В. Цимбала, в яких відповідні положення і висновки додатково проаналізовано та оцінено з огляду на проблеми, типові для нашого поля права, розглянуто перспективи входження вітчизняного інституту поліції до споріднених європейських та світових структур.

Збірка «Демократичне поліціювання» одержала позитивну оцінку у середовищі українських правознавців, поліцейстів. Так, О. С. Проневич відзначив, що її матеріали надають можливість з'ясувати сутність апробованих підходів до розбудови національних поліцейських систем та теоретико-методологічних засад національного поліцейського законодавства [2, с. 163].

Маючи на меті проілюструвати актуальність і вагомість збірки для нашого сьогодення, обмежимося зараз зверненням до розвідки Моріса Панча «Поліційна корупція та запобігання їй». Центральними для неї, на думку самого автора, виявляються дві тези. По-перше, корупцію та інші форми неналежної поведінки поліціантів не слід сприймати як випадкові індивідуальні відхилення, що їх можна ефективно подолати тимчасовими репресивними заходами. Новіший більш реалістичний підхід полягає у сприйнятті таких порушень як сталих чи періодично відновлювальних ризиків, котрі виникають зі самої природи роботи, організації та ставлення до поліціювання з боку суспільства. А це потребує постійної пильності й мужніх дій з боку поліцейського керівництва та його союзників. По-друге, вже сформовано консенсус щодо ефективних заходів боротьби з корупцією та виховання чесності поліціантів.

Конкретизуючи зазначені заходи, Моріс Панч наголошує наступне: тут потрібні сильне керівництво на всіх рівнях, починаючи з верхівки; зрозумілі та послідовні накази, підкріплені прикладом зразкової особистої поведінки; добре продумана багатопланова стратегія контролю та готовність її сприймати; міцний, енергійний і добре укомплектований підрозділ внутрішніх розслідувань; проактивні техніки викриття і переслідування продажних поліціантів; наполегливі зусилля з виховання почуття власної гідності й установа стандартів професійної поведінки; взаємини з народом і можновладцями, ґрунтовані на відкритості, прозорості організації, яка не приховує власних помилок і намагається на них учитися (з застереженнями, що доступ до певної інформації може бути обмежено з огляду на вимоги безпеки, нерозголошення таємниці слідства, приватності) [1, с. 430]. Все зазначене, вочевидь, заслуговує на увагу з огляду як на сьогоденну діяльність Національної поліції України, так і на перспективи її подальшого розвитку.

Отже, тема вивчення і використання доробку світової поліцейстики у становленні української поліції й у створенні відповідного наукового забезпечення розроблялася за активної участі фахівців Харківського університету внутрішніх справ. Організація і проведення тут міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна європейська поліцейстика та можливості її використання в діяльності Національної поліції України» виявляється новим важливим кроком у даному напрямку, значущим не тільки у практичному чи науковому плані, а й з огляду на місію відомчих закладів освіти з підготовки чи перепідготовки корпусу поліціантів демократичної правової держави.

Список бібліографічних посилань

1. Демократичне поліціювання : зб. наук. ст. / за заг. ред. О. М. Бандурки та Дж. Перліна ; наук. ред. О. В. Тягло. Львів : Астролябія, 2011. 492 с.
2. Проневич О. С. Роздуми над книгою «Демократичне поліціювання». *Наше право*. 2012. № 2, ч. 3. С. 160–164.

Одержано 26.03.2019